

CUPRINS

ABREVIERI ȘI PRESCURTĂRI	5
PREFAȚĂ (<i>Pr. conf. univ. dr. Patriciu Vlaicu</i>)	7
INTRODUCERE	13
I. Argument, încadrarea și tematica cercetării	13
II. Stadiul cercetării	27
III. Metodologia de cercetare	35

CAPITOLUL I.

CONTURAREA VOTURILOR MONAHALE ÎN TRADIȚIA CANONICĂ A BISERICII ȘI RECEPTAREA LOR ÎN DREPTUL CANONIC ORTODOX ROMÂN

I.1. Emergența monahismului și integrarea lui canonică în Biserică	39
I.1.1. Apariția și dezvoltarea monahismului cenobitic și eremitic	40
I.1.2. Canoane și legi imperiale privind monahismul până la Sinodul al IV-lea Ecumenic (451)	45
I.1.3. Așezarea monahilor sub autoritatea canonică a episcopului prin Sinodul al IV-lea Ecumenic (451)	51
I.1.4. Cinul monahal, una din cele trei stări constitutive ale Bisericii astăzi	53
I.2. Voturile monahale în tradiția canonică a Bisericii și în dreptul canonic ortodox român	60
I.2.1. De la sfaturi evanghelice la făgăduințe sau voturi monahale	61
I.2.2. Votul sărăciei (neagoniselii) în tradiția canonică a Bisericii și în dreptul canonic ortodox român	64

I.2.3. Votul fecioriei în tradiția aghiografică și canonică a Bisericii și în dreptul canonic ortodox român	69
I.2.4. Votul ascultării în tradiția canonică a Bisericii și în dreptul canonic ortodox român.....	80

CAPITOLUL II.

ASUMAREA VOTURILOR MONAHALE ÎN CADRUL TREPTELOR MONAHALE ASTĂZI

II.1. Noviciatul în dreptul canonic ortodox român.	
Stadiul intermediar al rasoforiei.....	90
II.1.1. Condiții și impedimente canonice la intrarea în monahism.....	90
II.1.2. Vârsta canonică pentru admiterea în monahism ca novice	98
II.1.3. Durata noviciatului sau a ispitirii canonice	101
II.1.4. Vârsta canonică a tunderii în monahism. Aspecte pastoral-canonice.....	105
II.1.5. Rasoforia și statutul ei canonic, în raport cu schima monahală.....	107
II.2. Asumarea voturilor monahale în cadrul slujbei	
de tundere în monahism	116
II.2.1. Identitatea canonică a monahului prin prisma veșmintelor și a ritualului tunderii monahale.....	116
II.2.2. Ritualuri ale tunderii și integrarea treptată a voturilor monahale în cadrul lor (sec. V-XV)	120
II.2.3. Tunderea în schima mică în Molitfelnicul actual și asumarea voturilor monahale în cadrul ei	122
II.2.4. Tunderea în schima mare în Molitfelnicul actual. Asumarea voturilor monahale și referințele la Botez și Nuntă.....	128
II.2.5. Mărturii patristice despre înnoirea Botezului prin Pocăință și prin luarea schimei monahale	132
II.3. Natura tunderii monahale în raport cu Tainele Bisericii	135
II.3.1. Modelul celor 7 Taine și preluarea lui în Biserica Ortodoxă pe filieră apuseană.....	137
II.3.2. Influența modelului celor 7 Taine în teologia dogmatică, liturgică și canonică de astăzi	142

II.3.3. Identificarea unui model ecleziologic ortodox, cu tunderea monahală între Tainele Bisericii	146
II.4. Schima mică și schima mare – o divizare necesară a unității voturilor monahale?	151
II.4.1. Dedublarea rânduiei monahale și contextul istoric al ei	151
II.4.2. Perspective patristice în Bizanț asupra divizării schimei monahale.....	155
II.4.3. Unificarea rânduiei schimei din perspectiva unității chipului monahal.....	157
II.5. Episcopatul în raport cu exercitarea voturilor monahale	159
II.5.1. Formarea episcopilor din rândul monahilor sau al mirenilor și problema celibatului (votul castității)	160
II.5.2. Voturile monahale ale episcopului ca îndatoriri ascetice ale păstorului.....	169
II.5.3. Provocări la celibatul episcopilor. Speța Negrepointis vs. Grecia (Cauza 56579/08 CEDO).....	172
II.5.4. Votul sărăciei sau neagonisiei episcopilor în tradiția canonică și în dreptul canonic ortodox român	178
II.5.5. Votul ascultării episcopilor în raport cu demnitatea de păstor și conducător al Bisericii	182
II.5.6. Problema incompatibilității între arhierie și starea monahală în perspectiva Can. 2 Sofia (879-880)	186

CAPITOLUL III.

EXERCITAREA VOTURILOR MONAHALE ÎN RAPORT CU DREPTURILE ȘI LIBERTĂȚILE CIVILE ALE PERSOANEI

III.1. Votul ascultării în raport cu libertățile persoanei: capacitatea civilă, libertatea de circulație, libertatea de exprimare, accesul la justiție ...	199
III.1.1. Votul ascultării în raport cu capacitatea civilă și dreptul persoanei de a dispune de sine însăși	200
III.1.2. Votul ascultării în raport cu libertatea de circulație a persoanei.....	205
III.1.3. Votul ascultării în raport cu libertatea de exprimare și cu liberul acces la justiție.....	209

III.2. Votul ascultării în raport cu dreptul de a deține demnități civile, militare și politice.....	215
III.2.1. Votul ascultării în raport cu dreptul de asociere și deținerea unor funcții în cadrul unor asociații sau fundații.....	215
III.2.2. Votul ascultării în raport cu deținerea unor demnități sau funcții militare	219
III.2.3. Votul ascultării în raport cu deținerea unor demnități sau funcții politice.....	227
III.3. Votul sărăciei (neagonisellii) în raport cu regimul bunurilor monahilor și unele obligații civile	233
III.3.1. Votul sărăciei reflectat în regimul bunurilor monahilor în timpul vieții.....	234
III.3.2. Regimul bunurilor monahilor <i>mortis causa</i> , între dreptul canonic și dreptul civil.....	246
III.3.3. Votul sărăciei în raport cu practica ilicită a cerșetoriei	254
III.3.4. Votul sărăciei în raport cu obligația de întreținere datorată copiilor minori	260
III.3.5. Votul sărăciei în raport cu potențiala obligație de întreținere datorată părinților în nevoie	265
III.3.6. Votul sărăciei în raport cu drepturile de autor ale monahilor asupra operelor proprii	272
III.4. Votul fecioriei în raport cu căsătoria religioasă și dreptul la căsătorie civilă	277
III.4.1. Fecioria monahilor și castitatea clericilor – două forme ale monogamiei	278
III.4.2. Starea canonică specială a monahilor și clericilor în Biserică	280
III.4.3. Starea civilă în dreptul român actual și autonomia Bisericii în raport cu aceasta.....	287
III.4.4. Rezolvarea unor incompatibilități de stare civilă la intrarea în monahism	290
III.5. Voturile monahale – îngădire a libertății civile și religioase a persoanei sau manifestare a ei în cadrul autonomiei cultelor?	293

CAPITOLUL IV.

PROBLEMA ÎNCETĂRII VOTURILOR MONAHALE PRIN ABANDONAREA LOR SAU PRIN EXCLUDEREA DIN MONAHISM

IV.1. Încălcarea voturilor monahale și pedepsele aplicabile în tradiția canonică a sec. III-XII	303
IV.1.1. Pedepsa anatemei, excomunicării și afurisirii pentru monahi în tradiția canonică a Bisericii.....	307
IV.1.2. Ipoteza decăderii din treaptă a monahilor și posibilitatea reșezării lor în rândul mirenilor	311
IV.1.3. Perspective ale severității patristice despre părăsirea cinului monahal și evaluarea lor pastoral-canonică astăzi	314
IV.2. Pedepsa excluderii din monahism în dreptul canonic ortodox român și natura ei canonică	321
IV.2.1. Prototipuri ale excluderii din monahism: excluderea din comunitate și dezbrăcarea de haină în vechile rânduieli monahale	321
IV.2.2. Excluderea din monahism în legiurile bisericești românești mai vechi.....	323
IV.2.3. Excluderea din monahism în dreptul canonic ortodox român astăzi	325
IV.2.4. Natura canonică a excluderii din monahism, în raport cu caterisirea preotului și divorțul celor căsătoriți.....	330
IV.3. Moduri de abandonare ale voturilor monahale astăzi ce atrag excluderea din monahism.....	348
IV.3.1. Renunțarea voluntară la voturile monahale prin cerere	348
IV.3.2. Petrecerea în lume în haine civile cu asumarea vieții mirenești (fără căsătorie).....	352
IV.3.3. Petrecerea în lume în uniformă monahală, în vagabondaj și impostură în societate	356
IV.3.4. Concubinajul, cununia civilă sau nașterea unui copil.....	361
IV.3.5. Săvârșirea unor infracțiuni pedepsite cu închisoarea și/sau care atrag despăgubiri civile.....	366

CONCLUZII. Cinul monahal ca stare consacrată în Biserică și disciplina lui în raport cu dreptul canonic și dreptul civil	373
BIBLIOGRAFIE.....	381